

Province of the
EASTERN CAPE
EDUCATION

**NATIONAL
SENIOR CERTIFICATE**

KEREITE YA 12

LOETSE 2022

**SESOTHO PUO YA LAPENG PAMPIRI YA 2
TATAISO YA HO TSHWAYA**

MATSHWAO: 80

Tataiso ena ya ho tshwaya e na le maqephe a 19.

TATAISO YA HO TSHWAYA:

- Ha mohlalobuwa a arabile dipotso tse ngata ho feta palo e behilweng, tshwaya feela karabo ya pele (**Mohlalobuwa ha a lokela ho araba potso e telele le dipotso tse kgutshwane mofuteng o le mong wa sengolwa**).
- Haeba a arabile dipotso ka bone ba tsona dithothokisong tseo a ithutileng tsona KAROLONG YA A, (dithothokiso tseo a di rutilweng) tshwaya feela dipotso tse pedi tsa pale.
- Haeba a arabile dipotso tse pedi tsa mofuta wa dipotso tse kgutshwane kapa arabile tse pedi tsa mofuta wa dipotso tse telele KAROLONG YA B le ya C, tshwaya karabo ya pele, mme o tlohele ya bobedi. Athe ha a arabile dipotso ka bone ba tsona, tshwaya karabo ya pele ho karolo e nngwe le e nngwe ha feela a arabile e le nngwe ya dipotso tse kgutshwane le e le nngwe ya dipotso tse telele.
- Ha mohlalobuwa a nehelane ka dikarabo tse pedi, ya pele e fosahetse, mme ya bobedi yona e nepahetse, tshwaya karabo ya pele, mme o tlohele e e latelang.
- Ha dikarabo di nomorilwe di fosahetse, tshwaya ho ya ka tataiso ya ho tshwaya.
- Haeba mopeleto o fosahetse hoo o thunthetsang moelelo, fosisa karabo e jwalo.
- Haeba mopeleto o fosahetseng o sa thunthetse moelelo, tshwaya karabo eo e nepahetse.

Potso tse telele:

- Ha bolele ba moqoqo bo le ka tlase ho palo ya mantswa e behilweng (kgutshwane), se behe kotlo hobane mohlalobuwa o se a ntse a ipehile ka mosing. Haeba moqoqo o le molelele haholo, tshwaya ho ya ka seo mohlalobuwa a se ngotseng. **Sebedisa ruburiki ya ho lekanyetsa e leqepheng la 3 le leqepheng la 8 ho lekanyetsa moqoqo wa mohlalobuwa.**

Dipotso tse kgutshwane:

- Haeba mohlalobuwa a sa sebedisa matshwao a di-a bulwa le di-a kwalwa moo a lokelang ho qotsa, se behe kotlo.
- Bakeng sa dipotso tse bulehileng, se ka aba matshwao bakeng sa E/TJHE kapa KE A DUMELA/KE A HANA.Lebaka/Tshebediso ke yona e lokelang ho Abelwa matshwao.
- Ha ho matshwao a jwang bakeng sa NNETE/MAFOSI kapa NTLHA/MOHOPOLO. Lebaka/Tshehetso ke yona e lokelang ho Abelwa matshwao.

SEHLOMATHISO SA A: RUBURIKI YA HO LEKANYETSA MOQOQO WA DONGOLWA: THOTHOKISO-SESOTHO PUO YA LAPENG

Makgetha a ho lekanyetsa	Phihlello e babatsehang	Phihlello e supang bokgoni	Phihlello e mahareng	Phihlello ya motheo feela	Phihlello e haellang
DIKAHARE	5–6	4	3	2	0–1
Kutlwisiso ya potso, botebo ba tshekatsheko ya taba (sehlooho), kutlwahalo le nnetefatso (tiisetso) ya dintlha ho tswa thothokisong/temeng MATSHWAO A 6	<ul style="list-style-type: none"> - O bontsha kutlwisiso e tebileng ya se botswang - O hlahisitse dintlha tse fapaneng tse hlwahlwa; di tshehetswa ho tswa thothokisong. - Kutlwisiso ke e babatsehang ya mofuta wa sengolwa le thothokiso. 	<ul style="list-style-type: none"> - O bontsha kutlwisiso, mme o hlalosa se botswang ka tshwanelo. - O hlahisitse dintlha tse anelang ka tsela e kgotsofatsang. - O hlahisitse dintlha tse utlwahalang, empa ha se tsohle tse tiisitsweng kahoo ho lokelang. - O utlwisisa mofuta wa sengolwa le thothokiso. 	<ul style="list-style-type: none"> - O bontsha kutlwisiso e mahareng ya se botswang. - O hlahisitse dintlha tse seng kae ho tshehetsa sehlooho. - Tse ding tsa dintlha tse hlahisitsweng ho tshehetsa sehlooho dintle. - Tse ding tsa dintlha di tsheheditse, empa bopaki ha bo kgodise ka nako tsohle. - Kutlwisiso ya motheo feela ya mofuta wa sengolwa le thothokiso. 	<ul style="list-style-type: none"> - O bontsha kutlwisiso e sa kgotsofatseng ya se botswang. - Ho batla ho se dintlha tse hlahisitsweng ho tshehetsa sehlooho. - Kutlwisiso ya mofuta wa sengolwa le thothokiso ke e haellang. 	<ul style="list-style-type: none"> - Ha a bontshe kutlwisiso ya se botswang. - Dintlha tse tshehetsang ha di hlahiswe ho tswa thothokisong. - Mohlahlobuwa ha a utlwisisa hantle mofuta wa sengolwa le thothokiso.
SEBOPEHO LE TSHEBEDISO YA PUO. Sebopeho, sa nehelano le tlhophiso ya mehopollo. Tshebediso ya puo, sehalo le setaele tse sebediswang. MATSHWAO A 4	4	3	2	1	0–1
	<ul style="list-style-type: none"> - Sebopeho se hlahisitse ka tsela e momahaneng. - Dintlha di utullotswe hantle le ho ntshetswa pele ka tsela e hlakileng. - Tshebediso ya puo, sehalo le setaele ke tse butswitseng, tse susumetsang le ho nepahala. - O batla o hloka diphoso tsa puo, mopeleto le tsa matshwao a puo/a ho bala. 	<ul style="list-style-type: none"> - Sebopeho ke se hlakileng, mme dintlha di hlahisitse ka tsela e hlalohanyehang, - Tlhahiso ya mehopollo ke e utlwisisehang. - Tshebediso ya puo, sehalo le setaele di nepahetse. 	<ul style="list-style-type: none"> - O hlahisitse bopaki bo seng bokae ba sebopeho. - Tlhahiso ya mehopollo e a haella, ha e hlalohanyeha, mme ha e na momahano. - Diphoso tsa tshebediso ya puo ha se tse kaalo, mme sehalo le setaele ha se tse loketseng. 	<ul style="list-style-type: none"> - Sebopeho se bonahala se radilwe ka tsela e fosahetseng. - Mehopollo ha e hlahiswe ka tsela e hlalohanyehang. - Sehalo le setaele ha se tse loketseng. 	<ul style="list-style-type: none"> - Moqoqo o bopehile ka tsela e fokolang. - Ho na le diphoso tse tshabehang tsa tshebediso ya puo le setaele se fosahetseng

ELA HLOKO: Ha karabo ya mohlahlobuwa e tswile lekoteng mme a sa bua ka dikahare hohang, feela a ngotse moqoqo wa boiqapelo, mo abele 0 bakeng sa dikahare le tshebediso ya puo.

KAROLO YA A: DITHOTHOKISO

POTSO YA 1

KE LLA LE WENA – MT Lekitlane

TATAISO HO BATSHWAYI:

Motshwayi a bale nehelano ya mohlahlobuwa e lokelang ho hlahiswa sebopelong sa moqoqo. Sena se bolela hore nehelano e lokela ho ralwa ka tsela ya hore ho be le selelekela, mmele o bopilweng ka diratswana le qetelo. Moqoqo o tlameha ho hlahiswa ka tsela e supang kgokahano le momahano ya dintlha, dipolelo le diratswana.

Motshwai a tadime makgetha ana a mabedi a latelang ha a tshwaya moqoqo ona: *Dikahare, sebopelo le tshebediso ya puo.*

Dikahare

- Nehelano e lokela ho hlahiswa sebopelong sa moqoqo, mme sena se bolela hore nehelano e lokela ho ralwa ka tsela ya hore ho be le selelekela, mmele o bopilweng ka diratswana le qetelo.
- Dikahare di bontshe kutlwisiso ya potso; botebo ba tshekatsheko ya ditaba, kutlwahalo le nnetefatso (tiisetso) ya taba ka mabaka a itshetlehleng thothokisong.
- Dikahare di hlahiswe ka tsela e momahaneng, mme motshwayi a tadime dintlha tse tla hlahiswa nehelanong ya mohlahlobuwa. Ela hloko hore dintlha tsa mohlahlobuwa di ke ke tsa behwa ka tatellano e hlahellang mona. Ho be le kgokahano le momahano ya dintlha le diratswana.

Sebopelo le tshebediso ya Puo

- Mohlahlobuwa a nehelane ka karabo ya hae e sebopelong sa diratswana tse momahaneng, mme ho be le kgokahano le momahano ya dipolelo le diratswana kamoo ho hlokehang.
- Puo, setaele le sehlo di sebediswe ka nepo temeng.

Karabo e ka lebellwang:

Selelekela

Thothokiso ena ke ya mofuta wa sonete. Sethothokisi se bua le mme wa sona eo a ileng a mo hodisa a mo tefisa kgodisong ya sona, mme sena se entse hore se sitwe ke ho ikemela boholong. le hona ho utlwela mma sona bohloko ha e le mona a sa tsebe ho ikemela jwalo ka banna ba bang.

Mmele

Molaetsa

Molaetsa o finyelletswang ke sethothokisi ke hore batswadi ba se ke ba tefisa bana ho feta tekano hobane ha ba se ba hodile, ba hloleha ho ikemela.

Phetapheto

- Molathothokisong wa 1 ho sebedisitswe **phetapheto ya moelelo ka mantswena; 'mpowane; thatohatsi'** ka sepheo sa ho toboketsa hore sethothokisi se ne a ratwa haholo.
- Molathothokisong wa 1 le 2 ho sebedisitswe **phetapheto ya moelelo** mantsweng ana; "boseyeng le bongwaneng", ka sepheo sa ho toboketsa hore sethothokisi se ratuwe haholo ha se sa ntse se hola ke mma sona.

- Sethothokisi se boetse se sebedisitse **phetapheto ya moelelo** molathothokisong wa 3 ka mantswa ana '**mmokotsane le phohomela**' ka sepheo sa ho toboketsa hore sethothokisi se ne se lla sello se bohloko ebile se hodimo hore mme wa sona a kgone ho se utlwa.
- **Phetapheto ya moelelo** e boetse e sebedisitswe molathothokisong wa 6 ka mantswa ana: '**bipetsane le hemesela**' ka sepheo sa ho hatella hore mma sethothokisi o ne a a tlallane , a hatela hodimo ha ngwana a otluwe ke dithaka tsa hae.
- Molathothokisong wa 9 ho sebedisitswe **phetapheto ya moelelo**, mantsweng ana: '**qabana le fapana**' ka sepheo sa ho toboketsa hore mma sethothokisi o ile lwantsa batho bitsong la ngwana hae

Phethelo

Sethothokisi se lemosa batswadi hore ba hodise bana hantle e se re mohlomong kgodiso ya bona e senyekgenyekge e tlise ditlamorao tse bosula moo bana ha ba se ba hodile ba lle ka bona ha ba se ba hloleha ho iketsetsa dintho kapa hona ho ikemela.

[10]

O WA KA, KE WA HAO – KPD Maphalla

- 2.1 Ke ho tlamahanya/ho hokela melathothokiso eo e mmedi. ✓✓ (2)
- 2.2 Ke wa hore le ha nka kwenehelwa ke batho bao ke ba tshepileng ke ka mohua ha o na le nna ✓✓ (2)
- 2.3 Ke khakhafoni. ✓ Ke ho hlakisa hore le ha a ka utlwiswa bohloko ka lebaka la lerato a ke se fellwe ke lerato. ✓ (2)
- 2.4 Ke ho etsa hore mohopolo oo ho buwang ka wona o be le sefutho/o dule kelellong ya mmadi ka lebaka la ho phetwaphetwa. ✓✓ (2)
- 2.5 Ke maikutlo a kutlwelobohloko/qenehelo. ✓ Ke utlwela bohloko sethothokisi se ikemiseditseng ho tiisetsa tlhekefetso ka bitsong la lerato. ✓

KAPA

Ke maikutlo a thabo. ✓ Ke thabiswa ke motho ya nang le lerato la nnete ho moratuwa wa hae ho sa kgathalletsehe maemo a iphumanang a le ho ona. ✓

[Tshwaya e le nngwe feela]

(2)
[10]

POTSO YA 3**HA SE LEFA – TM Lethota**

- 3.1 Motho ya buang haholo a thole a jwetswe ditaba tse molemo tse bang di tla ba bohlokwa le bathong ba bang ha ban a le mathata. ✓✓ (2)
- 3.2 Phetapheto e hlakisa hore ya jwetswang ditaba a di mamele ka hloko. ✓✓ (2)
- 3.3 Ke ho fa molathothokiso oo sefutho/ho potlakisa morethetho wa molathothokiso. ✓✓ (2)
- 3.4 Ke sehalo sa ho teneha/ho kgena. ✓ Sethothokisi se tenwa ke batho ba iponang ba le batle ho feta ba bang empa a tla hloka ho patwa ke bona batho bano a ba bonang ba le babe. ✓ (2)
- 3.5 Ke thuto ya hore ha motho a ipona maemo a mo tsamaela hantle a se shebelle batho ba se nana letho fatshe ✓✓ (2)
- [10]**

POTSO YA 4**BA ILENG BA ILE – JG Mocoancoeng**

- 4.1 Karaburetso e re bopela setshwantsho se hlakileng sa mabitla a mangata a bolokileng batho ba shwetseng ntweng. ✓✓ (2)
- 4.2 Molathothokisong wa 3 o hlalosa moo ditopo tsa bahale ba ntwana ya Yuropo di patetsweng teng. ✓✓ (2)
- 4.3 Ka sepheo sa ho fokotsa palo ya mantswe molathothokisong/ho potlakisa morethetho wa molathothokiso. ✓✓
[Tshwaya tshehetso e le nngwe feela] (2)
- 4.4 Kew a hore ho se llellwe masole a shwetseng ntweng, empa batho ba tsewele pele le ntwana. ✓✓
[Tshwaya tshehetso e le nngwe feela] (2)
- 4.5 Ke maikutlo a qenehelo/a kutlwelobohlokoko. ✓ Ke qenehela bontate ba malapa ba ileng ba ya thusa ntweng, ba siya malapa a bona, mme ba shwella ntweng moo hole le maloko a bona/Ke qenehela malapa a sa kgonang ho pata maloko a bona a hloka hetseng hole le bona. ✓ (2)
- [10]**

POTSO YA 5**THUTO – JM Nkutha**

- 5.1 Bohlokwa ba kganyetsano ke ho bontsha hore thuto e ratwa ke bohle/ thuto e labalabelwa ke motho kaofela. ✓✓ (2)
- 5.2 Ka sepheo sa ho hatella hore thuto ha e fele motho o ithuta ho ya ho ile. ✓✓ (2)
- 5.3 Barutwana, matitjere le baetapele. ✓✓ (2)
- 5.4 Batho ba bang ba tlohela thuto ba sa tswa qala ho ithuta. ✓✓ (2)
- 5.5 Ke maikutlo a thabo. ✓ Ke thabiswa ke batho ba fihlelang sephetho sa ho ithuta hobane ba bonahala ba phela ha monate. ✓ (2)
- [10]**

MATSHWAO OHLE A KAROLO YA: 30

KAROLO YA B LE C: RUBURIKI YA HO LEKANYETSA MOQOQO WA DINGOLWA: PADI/SENGOLWA SA BOHOLOHOLO LE TSHWANTSHISO – SESOTHO PUO YA LAPENG [MATSHWAO 25]

Makgetha a ho lekanyetsa	Phihlello e babatseheng	Phihlello e supang bokgoni	Phihlello e mahareng	Phihlello ya motheo feela	Phihlello e haellang
	12–15	9–11	6–8	4–5	0–3
<p>DIKAHARE</p> <p>Kutlwisiso ya potso, botebo ba tshekatsheko ya taba (sehlooho), kutlwahalo le nnetefatso (tiisetso) ya dintlha ka mabaka ho tswa sengolweng.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Karabelo e hlalishitswe ka tsela e babatseheng: 14–15. - Karabelo e hlalishitswe ka bokgabane: 12–13. - Sehlooho se manollotswe ka botebo - O hlalishitse dintlha tse fapaneng tse hlwahlwa tse tshehetswang ho tswa sengolweng - O bontsha kutlwisiso e babatseheng ya sengolwa. 	<ul style="list-style-type: none"> - O bontsha kutlwisiso, mme o manollotse sehlooho ka bokgoni - O hlalishitse karabelo e batlang e anela - Tse ding tsa dintlha ke tse utlwahalang, empa ha se tsohle tse tlisitsweng kamoo ho lokelang. - Bopaki ba kutlwisiso ya mofuuta ona wa sengolwa bo a bonahala. 	<ul style="list-style-type: none"> - Kutlwisiso ke e mahareng ya sehlooho; ha se dintlha tsohle tse utullotsweng ka botlalo. - Tse ding tsa dintlha di tshehetsa sehlooho. - Dintlha tse ding di tsheheditse, empa bopaki ha bo kgodise ka nako tsohle. - O bontsha kutlwisiso e ka mmoho ya mofuta ona wa sengolwa. 	<ul style="list-style-type: none"> - Kutlwisiso ke e haellang ya sehlooho; boholo ba dintlha ha di a utullwa ka botlalo. - Ke dintlha tse fokolang feela tse tshehetsang sehlooho. - O hlalishitse dintlha tse seng kae tse tsamaelanang le sehlooho. - O bontsha kutlwisiso e fokolang ya mofuta ona wa sengolwa. 	<ul style="list-style-type: none"> - O bontsha kutlwisiso e fokolang ya sehlooho. - Boiteko bo fokolang ba ho araba potso. - Dintlha ha se tse kgodisang. - Mohlahlobuwa ha a utlwisisa hantle mofuta ona wa sengolwa.
	8–10	6–7	4–5	2–3	0–1
<p>SEBOPEHO LE TSHEBEDISO YA PUO</p> <p>Sebopeliso, tlhophiso ya mehopolole nehelano e nang le neeletsano e momahaneng e lebisang tlhalohanyong ya sehlooho mmoho le puo, setaele le sehlooho tse sebedisitsweng temeng.</p> <p>MATSHWAO A 10</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Sebopeliso se momahaneng - Selekela le qetelo di a babatseha - Dintlha di utullotswa hantle le ho ntshetswa pele ka tsela e hlakileng - Tshebediso ya puo, sehlooho le setaele ke tse butswitseng, tse susumetsang le ho nepahala 	<ul style="list-style-type: none"> - Sebopeliso ke se hlakileng, mme dintlha di hlalishitswe ka tsela e hlalohanyehang - Selekela le qetelo mmoho le diratswana tse ding di hlalishitswe ka tsela e momahaneng. - Dintlha di hlalishitswe ka tsela e hlalohanyehang. - Puo, sehlooho le setaele boholo di nepahetse. 	<ul style="list-style-type: none"> - O hlalishitse bopaki bo itseng ba sebopeliso. - Tlhalohanyo le momahano di teng le ha di kgera. - Ho na le moo tshebediso ya puo e fosahetseng ha sehlooho le setaele tsona di batla di loketse. - Tlhalohanyo ya mehopolole e a haella, ha e hlalohanyeha, mme ha e na momahano - Popo ya diratswana e batla e nepahetse. 	<ul style="list-style-type: none"> - Sebopeliso se bonahala se radilwe ka tsela e fosahetseng. - Mehopolole ha e hlalishitswe ka tsela e hlalohanyehang. - Diphoso tsa tshebediso ya puo di totobetse. - Sehlooho le setaele ha di a lokela mosebetsi - Popo ya diratswana e fosahetse. 	<ul style="list-style-type: none"> - Kgaello ya ho rala sebopeliso ka tshwanelo e sitisa phallo ya mehopolole. - Tshebediso ya puo le ya setaele tse fosahetseng di hlalishitse tema e fokolang haholo. - Popo ya diratswana e fosahetse.

ELA HLOKO: Ha karabo ya mohlahlobuwa e tswile lekoteng mme a sa bua ka dikahare hohang, feela a ngotse moqoqo wa boiqapelo, mo abele 0 bakeng sa dikahare le tshebediso ya puo.

Matshwao a ka sebedisitwang bakeng sa ho tshwaya:

Makgetha a tekanyetso	Matshwao	Senotlolo
Dikahare	15	Dik. =
Sebopeliso le tshebediso ya puo	10	STP =
Matshwao ohle	25	

KAROLO YA B: BOTSANG LEBITLA – KPD Maphalla**POTSO YA 6: BOTSANG LEBITLA – KPD Maphalla****Selelekela**

Mohlalobuwa a ka lelekela ka ho hlalosa hore mophetwa ya tjihitja ke ya jwang. Moqoqo ona ke o kgethang lehlakore oo mongodi a le kang ho susumetsa mmadi hore a dumellane le yena ntlhakemong ya hae.

Karabo e ka lebellwang

Moqoqong ona, mongodi o lebelletswe ho dumellana le mohopolo ka dintlha tse tshehetsang sehlooho. O na le mohopolo o itseng kapa ntlhakemo e itseng, mme o hlahisa le ho ntshetsa pele lehlakore la hae; o tshehetsa le hotshireletsa ntlhakemo ya hae.

Seratswaneng ka seng se be le mohopolo wa sehlooho o hodisang ntlhakemo, e se ke ya e ba lethathamo la diketsahalo feela tse hlahang ka bukeng. A ntshetse pele moqoqo ka ho bontsha ka mehlala e tswang bukeng ho totobatsa ntlhakemo ya hae' A boele a bontshe kamano ya diketsahalo le bophelo ka kakaretso mabapi le ho ba tjihitja.

Phethelo

Phethelo ya hae e lokela ho tlamahanya kgang yah ae ka ho phethahala.

[Motshwai a badisise nehelano ya mohlalobuwa, mme a mo abele matshwao ho ya kamoo a ikamahantseng le sehlooho kateng.]

[25]**POTSO YA 7****BOTSANG LEBITLA: KPD Maphalla**

- 7.1 Ke motswalle wa mofu Mme waTsietsi/Ke nkgono ya neng a hodisa Tsietsi ka mora lefu la batswadi ba hae ✓
[Tshwaya karabo e le nngwe feela] (1)
- 7.2 Ke kgohlano ya ka hare/ya maikutlo. ✓ Nkgono Mmantsoteng o ngongorehiswa ke ho se tsebe moo Tsietsi a leng teng. ✓ (2)
- 7.3 Tsietsi o kgahlwa ke Tseleng mokgohlaneng, O boela o hlokomela keTsietsi sepetlele mme o qetella ka ho thoba le Tsietsi sepetlele. ✓✓ (2)
- 7.4 Tsietsi o ile a ikgakanya ka ho apara diaparo tsa bongaka, a kgomaretsa ditedu tsa maiketsetso a nto tswa le Tseleng sepetlele. ✓✓ (2)
- 7.5 Ke maikutlo a qenehelo. ✓ Ke qenehela lesea le Tsietsi, le jeswang dijo tsa batho ba baholo empa batswadi ba lona ba le sietse ditjhelete tsa ho mo hlokomela. ✓ (2)
- 7.6 Kamora hore Mohanuwa a ime, Makgaola, o ile a baleha molato oo. ✓✓ (2)
- 7.7 Tsietsi o leqophe/o tletse boiphetetso. ✓ O ile a bolaya babolai bohle ba Tseleng, mmoho le Qamaka eo a neng a se a sokolohile. ✓ (2)
- 7.8 O ne a ilo bolaya phofu ya hae e leng Qamaka e mong wa lemulwana la Mohanuwa ba ileng ba bolaya Tseleng. ✓✓ (2)

- 7.9 Tsietsi ke mophetwa ya tshitja. ✓ O latella ho iphetetsa ho bohle ba kileng ba mo etsa hamper le hoja a ne a ntse a e ya kerekeng. ✓ (2)
- 7.10 Ke ketsahalo eo ho yona Tsietsi a bolaelang Qamaka ka kerekeng ka mora hore moruti a rere ka polao ya Morena Jeso e sehloho. ✓✓ (2)
- 7.11 Tjhe, mongodi ha a atleha ho pepesa tlhoho sengolweng sena hobane Tsietsi o ile a bolaya bohle ba bileng le seabo tshotlehong ya hae. ✓✓ (2)
- 7.12 Ke ka mora hore a bolaye phofu ya hae ya ho qetela e leng Sekama Molollope. ✓✓ (2)
- 7.13 Ke mothinya wa hore Tsietsi a thunye Kotsi sephakeng, mme yena a thunnywa ke mapolesa seropeng. ✓✓ (2)
- [25]**

POTSO YA 8: MME – NP Maake

Selelekela

Mohlalobuwa a ka lelekela ka ho hlalosa hore mophetwa ya tshitja ke ya jwang. Moqoqo ona ke o kgethang lehlakore oo ho wona mongodi a lehang ho susumetsa mmadi hore a dumellane le yena ntlhakemong ya hae.

Karabo e ka lebellwang

Moqoqong ona mongodi o lebelletswe ho dumellana le mohopolo ka dintlha tse tshhehetsang sehlooho. O na le mohopolo o itseng, mme o hlahisa le ho ntshetsa pele lehlakore la hae.

Serstswaneng ka seng se be le mohopolo wa sehlooho o hodisang ntlhakemo, e se ke ya e ba lethathamo la diketsahalo feela tse hlahang ka bukeng. A ntshetse pele moqoqo ka ho bontsha ka mehlala e tswang bukeng ho totobatsa ntlhakemo ya hae. A boele a bontshe kamano ya diketsahalo le bophelo ka kakaretso mabapi le ho ba tshitja.

Phethelo

Phethelo ya hae e lokela ho tlamahanya kang e bontshang ho dumellana le mongodi ka ho phethahala.

[Motshwai a badisise nehelano ya mohlalobuwa, mme a mo abele matshwao ho ya kamoo a ikamahantseng le sehlooho kateng.]

[25]

POTSO YA 9: MME – NP Maake

- 9.1 Dikeledi o ngongorehiswa ke hore o fumane lengolo le tswang ho Tsekiso le reng lerato la bona le fedile. ✓ (2)
- 9.2 Ke kgohlano ya maikutlo/ya ka hare. ✓ (1)
- 9.3 Tsekiso o tjihitja, o fetofetoha le maemo a bophelo, o ile a lahla Dikeledi, a ratana le ngwanana e mong. ✓✓ (2)
- 9.4 Ke qenehela Dikeledi ka ho lahlwa ke mohlankana eo pelo ya hae e leng ho yena/ Ke kgentshwa ke moshemane ya apalang ka maikutlo a banana. ✓✓ (2)
- 9.5 Thollo o ile a tjhentjwa ke mekgwa ya ditoropong o botjholotjholo o se a ithera ho tsa lenyalo ntle le ho tsebisa batswadi ba hae/ha a tsotelle batho ba bang jwale ka ha a sa ka a tsotella Mme. ✓✓ (2)
- 9.6 Tomatso ke ya hore Mme le Mmateboho ke basadi ba nyetsweng ke monna a le mong empa taba eo e tsejwa ke Mme a le mong feela. ✓✓ (2)
- 9.7 Ke sa sehalo thabo hobane Dikeledi o tilo nyalwa tsatsing leo. ✓✓ (2)
- 9.8 Mme o ne a bipile sephiri sa hore Thollo ke monna wa hae, mohlomong hoja Thollo a mo tsebile hore o Sebokeng ditaba tsa hae bophelong ekaba di ile tsa nka mothinya o mong. ✓✓ (2)
- 9.9 Ke tsa mehla ya sekwalekwale/temokerasi banana ba rekisa mmele ya bona/Thollo o sebedisa metswalle ya hae ho mo nyalla mosadi Sebokeng. ✓✓
[Tshwaya karabo e le nngwe feela] (2)
- 9.10 Diseko o ile a sibolla hore Mme ke mofumahadi wa Thollo wa matswathaka kamora hore a bone dinepe tsa bona tsa lenyalo. ✓✓ (2)
- 9.11 Ke ne ke tla itlhahisa ho Thollo, mme e re ha a ntlhala ke bolelle Mmateboho ntle le ho mo lwantshatla. ✓✓ (2)
- 9.12 Ke mothinya wa hore Masesi a bolelle ntatae Thollo hore Mme o hlokahetse. ✓✓ (2)
- 9.13 Tjhe, lewa leo ha le a ka la phethahala hobane tlhola ha e a phethahala, Mme o ile a hlokahala a ntse a patile sephiri sa hore Thollo ke monna wa hae. (2)

[25]

POTSO YA 10: TUTUDU HA E PATWE – M. Mahanke**Selelekela**

Mohlalobuwa a ka lelekela ka ho hlalosa hore mophetwa ya sepapetlwa ke ya jwang. Moqoqo ona ke o kgethang lehlakore oo ho wona mongodi a lehang ho susumetsa mmadi hore a dumellane le yena ntlhakemong ya hae.

Karabo e ka lebellwang

Moqoqong ona, mongodi o lebelletswe ho dumellana le mohopolo ka dintlha tse tshhehatsang. O na le mohopolo o itseng kapa ntlhakemo e itseng, mme o hlahisa le ho ntshetsa pele lehlakore leo la hae.

Seratswaneng ka seng se be le mohopolo wa sehlooho o hodisang ntlhakemo e se ke ya e ba lethathamo la diketsahalo feela tse hlahang ka bukeng. A ntshetse pele moqoqo ka ho bontsha ka mehlala e tswang bukeng ho totobatsa ntlhakemo ya hae. A boele a bontshe kamano ya diketsahalo ka kakaretso mabapi le ho ba sepapetlwa.

Phethelo

Phethelo ya hae e lokela ho tlamahanya ntlhakemo e bontshang ho dumellana le mongodi ka ho phethahala.

[Motshwa a badisise nehelano ya mohlalobuwa, mme a mo abele matshwao ho ya kamoo a ikamahantseng le sehlooho kateng.

[25]**POTSO YA 11: TUTUDU HA E PATWE – M. Mahanke**

- 11.1 Ke ho ntshwa hampe sebakeng. ✓ (1)
- 11.2 Di re bopela sehlohlolo hobane setjhaba se bokane sekolong ho tla futuhela Tutudu. ✓✓ (2)
- 11.3 Tutudu o ile a ya sekolong le ha Tselapedi a mo jwetsitse hore a se ke a tla hobane baithuti bakgenne ba a mo batla, mme a ka nna a lemala. ✓✓ (2)
- 11.4 E re tjebela pele hore Dikgapane le Tutudu ba tla ratana kapa hoba le dikamano tsa lerato. ✓✓ (2)
- 11.5 Leeme le hlahella moo maloma Tutudu wa mosadi a hodisang bana ba hae hantle, ba fumana ditlhoko tsohle empa Tutudu yena a sotlwa a sa fumane le diaparo tsa sekolong. ✓✓ (2)
- 11.6 Dikgapane o thusitse Tutudu ka ho mo eletsa ka bobbe ba Thebe bo tlang bo mo tobile/ ho mo romella melaetsa e reng a se tle sekolong hobane setjhaba se mo tsohetse matla. ✓✓ (2)
- 11.7 E tlisitse tharollo ka hore batho ba Thabure ba ile ba tseba hore Thebe ke mohlohlletsisi wa merusu mme ba elellwa hore Tutudu ha a na molato. ✓✓ (2)
- 11.8 Le iponahatsa ka tsela ya hore bora bohle booThebe a neng a bo rerela Tutudu bo se phethahale. ✓✓ (2)

- 11.9 Tutudu o ne a ilo kopela batshwaruwa tjhelete ya ho ba lokolla tjhankaneng kamora hore ba tshwarwe ha ba ne ba ilo mo futuhela lapeng la hae. ✓✓ (2)
- 11.10 Dikgapane o leqophe/ o tletse boiphetetso. ✓ Bobe ha bo kgutlisetswe ka bobbe. ✓ (2)
- 11.11 Mmanthoto o ile hlatsa a nto robala kantorong ya mosuwehlooho Tselapedi, ha a ne a ile sekolong ho ya rohaka Dikgapane. ✓✓ (2)
- 11.12 Sehlooho sa buka se tsamaelana le diketsahalo tsa Tutudu tse ke keng tsa patwa, mme mesebetsi ya hae e bonahala jwalo ka qubu ya mobu. ✓✓ (2)
- 11.13 Sephetho ha se nkgotsofatse. Thebe o ne loketse ho lefa ka seo a se entseng ho Tutudu/ Sephetho se a nkgotsofatsa. Tutudu o entse hantle ho thusa Thebe e le hona ho ruta botho ka hobane bobbe ha bo kgutlisetswe ka bobbe. ✓✓
[Tshwaya mohopolo o le mong o bontshang sephetho se kgotsofatsang/se sa kgotsofatseng.] (2)

[25]

SENGOLWA SA BOHOLOHOLO

POTSO YA 12: KE QATI E A LOMISANWA – SJ Mamashela

Selelekela

Mohlahlobuwa a ka lelekela ka ho hlalosa hore mophetwa ya tjhitja ke ya jwang. Moqoqo ona ke o kgethang lehlakore oo ho ona mongodi a lebelletseng hore a dumellane le yena ntlhakemong ya hae.

Karabo e ka lebellwang

Moqoqong ona, mongodi o lebelletswe ho dumellana le mongodi ka dintlha tse tshehetsang sehlooho. O na le mohopolo o itseng kapa ntlhakemo e itseng, mme a hlahise le ho ntshetsa pele lehlakore la hae.

Seratswaneng ka seng se be le mohopolo wa sehlooho o hodisang ntlhakemo, e se ke ya e ba lethathamo la diketsahalo feela tse hlahang ka bukeng. A ntshetse pele moqoqo ka ho bontsha ka mehlala e tswang bukeng ho totobatsa ntlhakemo ya hae. A boele a bontshe kamano ya diketsahalo le bophelo ka kakaretso mabapi le ho ba tjhitja ha mophetwa ya boletsweng.

Phethelo

Phethelo ya hae e lokela ho tlamahanya ntlhakemo e bontshang ho dumellana le mongodi ka ho phethahala.

[Motshwai a badisise nehelano ya mohlahlobuwa, mme a mo abele matshwao ho ya kamoo a ikamahantseng le sehlooho kateng.]

[25]

POTSO YA 13: DIPOTSO TSE KGUTSHWANE**KE QATI E A LOMISANWA: MOSHANYANA WA SANKATANA**

- 13.1 Mosadi eo o ile a ikgakanya ka ho itlotsa ka molora, mme a ipata ka serobeng sa dikgoho hore Kgodumodumo e se mo je. ✓✓ (2)
- 13.2 Ke ka lebaka la hore mpa ya hae e ne tletse haholo ke ho ja batho le diphoofolo, mme a sitwa ho feta lekgalong. ✓✓ (2)
- 13.3 O sebete ✓ hakaalo. ✓ (2)
- 13.4 Setjhaba se ne se lokela ho mo leboha ka hore se etse moshanyana morena kaha o bontshitse sebete. ✓✓
[Tshwaya tshehetso e le nngwe] (2)
- 13.5 Ke maikutlo a qenehelo/a kutlwelobohloko. ✓ Ke qenehela bophelo ba moshemane ya thusitseng setjhaba empa sona se mo leboha ka ho mmolaya. ✓ (2)
- 13.6 Tjhe, tlhoho ha e iponahatse tshomong ena hobane bobbe bo ile ba hlola botle, moshemane ya pholositseng setjhaba o ile a bolawa ka sehloho. ✓✓ (2)
- 13.7 Ho bile teng ntwametšana ena ya qabana. ✓✓ (2)
- 13.8 Ba ile ba nehwa moriana wa hore ba itlotse. ✓✓ (2)
- 13.9 Makgowa a ne a batla ho hapa naha ya Moorosi. ✓✓ (2)
- 13.10 Ha Phatlalla. ✓ (1)
- 13.11 Tjhe, Moorosi ha a ka a hlola hobane Makgowa a ne a sebedisa dithunya, ha bahlabani ba Moorosi ba ne ba sebedisa marumo le dithebe ho itshereletsa. ✓✓ (2)
- 13.12 Ke ho itshireletsa ho ba direng le ho tlosa senyama jwalo ka ha ba ile ba lahlehelwa ke Bereng. ✓✓ (2)
- 13.13 Makgowa a hlotse Moorosi hobane ba sebedisa dithunya mme Moorosi o sebedisa marumo. ✓✓ (2)

[25]**MATSHWAO OHLE A KAROLO YA B: 25**

KAROLO YA C: TSHWANTSHISO/TERAMA**POTSO YA 14: SEYALEMOYA – RH Moeketsi****Selelekela**

Mohlalobuwa a ka lelekela ka ho hlalosa hore bothuwela ke eng. Moqoqo ona ke wa kgang oo ho wona mongodi a lekang ho susumelletsa mmadi hore a dumellane le nthakemo ya hae. Moqoqong ona mongodi o lebelletswe ho dumellana le mohopolo ka dintlha tse tshehetsang sehlooho. O na le mohopolo o itseng, mme o o hlahisa le ho ntshetsa pele lehlakore la hae.

Karabo e ka lebellwang

Moqoqong wa kgang mongodi o lebelletswe ho sekaseka pale a itshetlehile ka mohopolo wa sehlooho. O na le mohopolo o itseng kapa ntlhakemo ya hae, mme a hlahise le ho ntshetsa pele pale ya hae.

Seratswaneng ka seng se be le mohopolo wa sehlooho o hodisang ntlhakemo, e se ke ya e ba lethathama la diketsahalo feela tse hlahang ka bukeng. A ntshetse pele moqoqo ka ho bontsha kamano ya diketsahalo le bophelo ka kakaretso mabapi le kgolo ya kgohlano.

Phethelo

Phethelo ya hae e lokela ho tlamahanya phetelo ya hae ka ho phethahala. [Motshwa a badisise nehelano ya mohlalobuwa, mme a mo abele matshwao ho ya kamoo a ikamahantseng le sehlooho kateng.]

[25]**POTSO YA 15: SEYALEMOYA – RH Moeketsi**

- 15.1 Ke sehalo sa thabo se bontshang hore bobedi bona bo phetelana kamoo dikamano tsa bona tsa lerato di tsamaileng hantle ka teng mafelong a beke. ✓ (1)
- 15.2 Ke mehleng sejwalejwale/temokerasi ✓ Banana ba rata ho ya ditulong tsa boithabiso. ✓ (2)
- 15.3 Ha a tshepahale. ✓ Sefako o ratana le Mantwa, empa a e na le mofumahadi. ✓ (2)
- 15.4 Tomatso ke ya hore kgarebe eo e kopantseng Sefako hlooho ke moradi wa Moremi. ✓✓ (2)
- 15.5 Mmantwa o ratana le monna e moholo eo e leng thaka ntatae. ✓✓ (2)
- 15.6 Sesosa sa kgohlano ke hore Moremi o nyatsa Sefako ka ho ratana le banana a nyetse ✓✓ (2)
- 15.7 Sehlooho se bolela ha Dineo a bolaile Mantwa ka ho se mo kgaleme o bona ho le molemo hore a mo qetele ha e le mona a lemetse ka koloi. ✓✓ (2)
- 15.8 Ke mantswa a reng "monna towe"/O se ke wa ntonela mahlo" ✓✓ [Tshwaya karabo e le nngwe feela] (2)

- 15.9 Sefako le Mmantwa ba ile ba phethoha ka koloi nakong eo Sefako a balehang batswadi ba Mantwa. ✓✓ (2)
- 15.10 Sefako o ile a sibolla hore Mmantwa ke ngwana wa Moremi mosebetsimmoho le yena/ o ratana le ngwana wa motswalle wa hae. ✓✓ (2)
- 15.11 Motswadi ke motswalle wa sebele ngwaneng hobane ngwana o hloka tataiso ya bohlokwa ho tswa motswading empa Dineo o hlolehile ho fatisisa ka botlalo ka mohlankana wa Mantwa. ✓✓ (2)
- 15.12 Pele motho a ikenya dikamanong tsa lerato o lokeka ho tseba motho eo ka botlalo/. ✓✓ (2)
- 15.13 Tharollo e iponahatsa ka hore sephiri sa Mantwa le Sefako se hlahelletse pepeneneng mme Mantwa o se a tseba hore Sefako o na le mosadi ba ke se hlole ba tswela pele ka lerato. ✓✓ (2)

[25]

POTSO YA 16: HAESO MAFOTHOLENG – CJ Teleki

Selelekela

Mohlalobuwa a ka lelekela ka ho hlalosa hore kamano le kgohlano ke eng. Moqoqo ona ke wa kgang oo ho wona mongodi a le kang ho susumelletsa mmadi hore a dumellane le nthakemo ya hae. Moqoqong ona mongodi o lebelletswe ho dumellana le mohopolo ka dintlha tse tshehetsang sehlooho. O na le mohopolo o itseng, mme o o hlahisa le ho ntshetsa pele lehlakore la hae.

Karabo e ka lebellwang

Moqoqong wa kgang, mongodi o pheta pale, mongodi o lebelletswe ho pheta pale a itshetlehile ka mohopolo wa sehlooho. O na le mohopolo o itseng kapa ntlhakemo e itseng, mme o hlahisa le ho ntshetsa pele pale ya hae.

Seratswaneng ka seng se be le mohopolo wa sehlooho o hodisang pale, e se ke ya e ba lethathama le diketsahalo feela tse hlahang ka bukeng. A ntshetse pele moqoqo ka ho bontsha ka mehlala e tswang bukeng ho totobatsa pale ya hae. A boele a bontshe kamano ya diketsahalo le bophelo ka kakaretso mabapi le kamano ya baphetwa ba boletsweng.

Phethelo

Phethelo ya hae e lokela ho tlamahanya pale ya hae ka ho phethahala.

[Motshwai a badisise nehelano ya mohlalobuwa, mme a mo abele matshwao ho ya kamoo a ikamahantseng le sehlooho kateng.

[25]

POTSO YA 17: HAESO MAFOTHOLENG – CJ Teleki

- 17.1 Ke kgohlano ya ka ntle. ✓ (1)
- 17.2 Ke sehalo sa kgalefo ka ha Pitso le Mojabeng ba kgollwa ditumelong tse fapaneng. ✓✓ (2)
- 17.3 Sesosa sa kgohlano ke ho ruteha ha Molefi le ho sebetsa mosebetsi o hodimo dikantong Maseru, Mapetla o honohela Pitso ka ha a tswile bofutsaneng. ✓✓ (2)
- 17.4 Molefi o ile a sibolla hore Jwalane o na le ngwana le monna e mong ya sa kang a mo jwetsa ka yena. ✓✓ (2)
- 17.5 Molefi o ne a le sepetlele kamora hore a fumane kotsi ya koloi mme Morongwe o ile a ipherehela yena ka ha e le mooki. ✓✓ (2)
- 17.6 Molefi o ile a ratana le banana ba Maseru ba rutehileng, a hlala Montsheng ya sa rutehang qetellong ba mo duba hore a qetelle a lahlehelwa ke sohle. ✓✓ (2)
- 17.7 Bo teng hobane ntho ya bosiu e entse hore Molefi a tlale boya mmeleng ✓✓ (2)
- 17.8 Ke sehlohloho. ✓ Bophelo ba Molefi bo fetohile kahohle-hohle kaha o se a bile a fetohile le tshobotsi. ✓ (2)
- 17.9 Ke ditumelo tse fapaneng tsa batswadi ba Molefi hobane ba diehile ho nka bohato ba ho isa Molefi dingakeng tsa setso nako e sa le teng. ✓✓ (2)
- 17.10 Mojabeng ke motshehetsi/moeletsi/mothusi wa Molefi. ✓ hobane o dula a mo eletsa ebile o ne a lakatsa ho ya kopela Molefi thuso dingakeng tsa setso. ✓ (2)
- 17.11 Se thusa ka hore ba thusetsana le Mapetla ho diha Molefi kaha ba sebetsa le yena kwana Maseru. ✓✓ (2)
- 17.12 Ke ha Molefi a solwa mmeleng o tlala boya ba thithiboya, mme a eshwa lehlakore. ✓✓ (2)
- 17.13 Tjhe, mongodi ha a atleha, tlhoho ke ha botle bo hlola bobo. Sengolweng sena boloi ba Mapetla bo ile ba hlola Molefi, mme bophelo ba hae ba mpefala a qetella ka ho lahlehelwa ke sohle. ✓✓ (2)

[25]

POTSO YA 18: LEJWE LA KGOPIISO – T. Letshaba**Selelekela**

Mohlahlobuwa a ka lelekela ka ho hlalosa hore kamano le kgohlano ke eng. Moqoqo ona ke wa kgang oo ho wona mongodi a le kang ho susumelletsa mmadi hore a dumellane le nthakemo ya hae. Moqoqong ona mongodi o lebelletswe ho dumellana le mohopolo ka dintlha tse tshehetsang sehlooho. O na le mohopolo o itseng, mme o o hlahisa le ho ntshetsa pele lehlakore la hae.

Karabo e ka lebellwang

Moqoqong wa kgang, mongodi o pheta pale, mongodi o lebelletswe ho pheta pale a itshetlehile ka mohopolo wa sehlooho. O na le mohopolo o itseng kapa ntlhakemo e itseng, mme o hlahisa le ho ntshetsa pele pale ya hae.

Seratswaneng ka seng se be le mohopolo wa sehlooho o hodisang pale, e se ke ya e ba lethathama le diketsahalo feela tse hlahang ka bukeng. A ntshetse pele moqoqo ka ho bontsha ka mehlala e tswang bukeng ho totobatsa pale ya hae. A boele a bontshe kamano ya diketsahalo le bophelo ka kakaretso mabapi le kamano ya baphetwa ba boletsweng.

Phethelo

Phethelo ya hae e lokela ho tlamahanya pale ya hae ka ho phethahala.

[Motshwai a badisise nehelano ya mohlahlobuwa, mme a mo abele matshwao ho ya kamoo a ikamahantseng le sehlooho kateng.

[25]**POTSO YA 19: LEJWE LA KGOPIISO – T. Letshaba**

- 19.1 Naledi o ne a kgenne a omanyana Tsietsi hore o batla ho tswa bokgobeng ba ho dula mokhukhung o nelang ka sehla sa dipula. ✓✓ (2)
- 19.2 Ke mothinya wa hore basebetsi ba Mohlouwa ba tla hwantela ho nyollelwa meputso. ✓✓ (2)
- 19.3 Lelapa la bona le futsanehile, ba phela ka thata ka hara mokhukhu o nelang sehlang sa dipula tse matla, mme le Tsietsi o sebetsa mosebetsi o sa reng letho ho ka fepa lelapa. ✓✓ (2)
- 19.4 Naledi o ne a tswa felehetsa bana ba hae ho ya sekolong, ke ha tla kopana le Mohlouwa, eo a ileng a mo kgaola maoto, mme a fereha Naledi. ✓✓ (2)
- 19.5 Pheleu e ne e le letona le ka sehloohong la Mohlouwa. O bile le seabo se seholo ho tshwarweng ha basebetsi hampe ka ha o ne a thothela Mohlouwa ditaba le ho tebelweng ha Tsietsi mosebetsing. ✓✓ (2)
- 19.6 Seipati o kgopo/o pelo mpe/o hloka kutlwelobohloko, hobane ho soma motho ka maemo ao a leng ho ona ke ketso e mpe maemong a phedisano. ✓✓ (2)
- 19.7 Tomatso ke hore re lebelletse hore Pheleu e be yena ya buellang Tsietsi ho Mohlouwa ka ha Tsietsi o nyetse kgaitsemi ya hae, empa seo ha se etsahale, o thusa Mohlouwa ho tebela Tsietsi. ✓✓ (2)

- 19.8 Ke sehalo sa ho kgena/kgalefo/teneha Tsietsi o tennwe ke Mohlouwa hore a ratane le Naledi/bobedi bona bo ile ba leleka Tsietsi mosebetsing. ✓✓
[Tshwaya karabo e le nngwe feela] (2)
- 19.9 Di etsahala katlung/lapeng ha Mmabatho le Mohlouwa hobane nakong eo Mmabatho a hlabang mokgosi a kopa thuso, setjhaba se ile sa potlakela ha hae. ✓✓ (2)
- 19.10 Tsietsi o fellwa ke mosebetsi/mosadi wa hae o ratana le Mohlouwa/lapeng la hae ho phelwa ka thata/ha a fumane ntlo ya RDP. ✓✓
[Tshwaya karabo e le nngwe feela] (2)
- 19.11 Ke ne ke tla thola feela molemong wa ho boloka kgotso/ke ne ke tla kgaohana le yena, ke ipatlele mosadi e mong/ke ne ke tla buisana le bona hore ba kgaohana. ✓✓
[Maikutlo a baithuti a ananelwe.] (2)
- 19.12 Tjhe, tlhoho ke ha botle bo hlola bobele. Sengolweng sena tlhoho ha e iponahatse hobane Tsietsi o ile a bolaya batho. ✓✓ (2)
- 19.13 Thapelo o entse hantle sa se entseng se bontsha setswalle sa nnete/tjhe ha se hantle ho kenakena ditaba tsa batho hobane hoja a se mo kumele taba eo ya hore Naledi o ratana le Mohlouwa ekaba Tsietsi a sa bolaya batho. ✓✓
[Tshwaya karabo e le nngwe feela] (2)

[25]

MATSHWAO OHLE A KAROLO YA C: 25
MATSHWAO OHLE A PAMPIRI ENA: 80